

Ortodoksinen Opettaja

1/2018

**OSALLISTUTTAMISTA
JA INNOSTAMISTA**

Ortodoksinen nuorisotyön tavoitteet,
sisältö ja kehitysmahdollisuudet

Tule mukaan S00Li:n kevätpäiville

SUOMEN ORTODOKSISTEN OPETTAJIEN LIITTO RY

Vuosikokouskutsu

Lauantaina 14.4.2018, klo 12.15
Jyväskylän ortodoksinen seurakunta,
Rajakatu 39, 40200 Jyväskylä

Vuosikokouksessa käsitellään sääntöjen
määräämät asiat.

Mikäli yhdistyksen jäsen haluaa saada jonkin asian
yhdistyksen vuosikokouksen käsiteltäväksi, on hänen
ilmoitettava siitä kirjallisesti tai sähköpostilla yhdistyk-
sen hallitukselle viimeistään 4.4.2018.

SOOLi ry:n hallitus

Ortodoksinen opettaja 1 • 2018

Tässä numerossa:

- 3 Puheenjohtajalta
- 5 Ortodoksisten opettajien
kevätpäivät
- 6 Osallistumista ja
innostamista
- 9 Puuhat
- 10 Pohdintoja uskonnon-
opetuksen asemasta

Ortodoksinen Opettaja

Julkaisija

Suomen Ortodoksisten Opettajien Liit-
to ry. SOOLin tarkoituksena on toimia
ortodoksista uskontoa tunnustavien eri
aineiden opettajien yhdyssiteenä sekä
pyrkii tukemaan ortodoksista uskonto-
kasvatusta. Mukana liiton toiminnassa
on uskonnonopettajia, luokanopettajia,
eri aineiden opettajia sekä muita kasva-
tusalan ammattilaisia.

Taitto

Suvanto

Kannen kuva

ONL

Paino

Grano Joensuu

ISSN 0786-6808

Lehti ei vastaa tilaamatta lähetetyistä
kirjoituksista ja kuvista.

www.sooli.fi

Hallituksen yhteystietoja

Elisa Hyvärinen, sihteeri
ainoelisahyvarinen@gmail.com
045 350 7736

Risto Käyhkö, puheenjohtaja
risto.kayhko@gmail.com
050 569 4032

Antti Räsänen
roderasanen@gmail.com
0500 572 587

Johanna Miettinen
jomiettinen@gmail.com
050 527 1948

Juhani Räsänen vpj
juhani.rasanen@opaasi.fi
050 555 1507

Mietteitä maailmasta, jossa pahan tekeminen on edelleen helpompaa kuin hyvän!

Tunteet eivät muodosta persoonallisuuden osa-aluetta, vaan ihminen elää, kokee ja havaitsee tunteiden kautta. Antiikin filosofia määritteli tunteen »tuskan ja nautinnon yhdistelmäksi, joka saa ihmisen käyttäytymään tietyllä tavalla». Määritelmässä on sanottu tunteiden ydin. Tunteet eivät ole omaa elämänsä viettäviä kokemuksia järkipäisten ratkaisujen takana tai ohessa, vaan ne herättävät ihmisen käyttäytymisen ja määräävät hänen ratkaisunsa. Tunteiden ensisijainen merkitys on toimia käyttäytymisen motiivina. Lähes kaikkea ihmisen toimintaa voidaan viime kädessä pitää jonkin tavoittelemisena ja johonkin pyrkimisenä tai jonkin pakenemisena taikka välttämisenä. Nämä reaktiot eivät koskaan ole pelkästään järjen sanelemia, eikä »järjen käyttö» takaa, että reaktiot olisivat välttämättä »järkeviä». Näin siis Liisa Keltikangas-Järvinen kirjoittaa kirjassaan *Tunne itsesi*, suomalainen, s. 152.

Eurooppalainen sivistys perustui juutalaiseen kokemukseen elämän laadusta, kirkon apostoliseen kokemukseen juutalaisuuden puhkeamisesta kukkaan Kristuksen myötä, roomalaiseen juridiseen ajatteluun ja kreikkalaisen filosofian määrityksiin. Ihmiskuvassa on sittemmin paljon muuttunut - sitä on syytä tutkailla vaikkapa vain pääsiäisen juhlarieemun ymmärtämiseksi!

Gregorios Palamas asettui puolustamaan kirkon ikaikaista kokemusta Jumalan rakastavasta läsnäolosta keskeneräisen ihmisen sydämessä. Lännessä renessanssin myötä tunne aistikokemuksen korostumisen myötä alkoi korvata sisäisen ihmisen osallisuutta Jumalan luomattomaan elämään, theosista. Käsitteellinen ajattelu ja tunteet sijaitsivat molemmat ihmisen päässä. Niinpä syntynyt skolastinen teologia teki tilaa järkiihmiselle, joka on riippumaton auktoriteeteista. Unelma vapaasta ihmisestä saavutti täytymyksen modernissa ihmisessä, jonka vapaa tahto on luovutettu tieteen viimeisimmille löydöille. Onhan järkevää ulkoistaa sisäinen ja toimia asiantuntijoiden neuvon mukaan! Tarjoaahan tämä ideologia uskonnon turvan ilman velvollisuuksia!

Kristinuskon sisältö, narratiivi, pilkottiin säleiksi asia kerrallaan, koska mikään yksityiskohta Raamatussa ei sovi tieteen antamaan kuvaan elämän todellisuudesta. Ensin meni ihmeet ja ylönousemus ja neitseestä syntyminen - ja lopulta luominen. Postmoderni on kuitenkin joutunut kehittämään oman narratiivin nykyihmisen mielen rauhoittamiseksi. Biologian oppikirjat, kertovat lumoavaa kertomusta jo luonnonlaiksi nimetystä evoluutiosta, jota luonnonvalinta on ohjannut miljardien vuosien ajan. Modernin ihmisen mytologiaa, eskapismia, täydentävät unelma robotiikkasta, visionäärien näyt Marsiin muuttamisesta ja elämän löytymisestä eksoplaneetoilta (ennen maailman tuhoutumista). Transhumanismi lupaa jopa ihmisen tajunnan siirtyvän koneille - ja WEPPiin! Postmoderni kuluttaminen, viihtyminen ja nauttiminen on yhä tuskallista - ilman lupausta ikuisesta elämästä digitodellisuudessa!

Postmodernin narratiivi kuva kavalta tarkasteltuna on huonoa mytologiaa. Se ei vastaa todellisuuden eikä psyykeen rakennetta. Elämän löytymisellä ulkoavaruudesta ei kumota mitään Raamatusta eikä se toisi hyötyä ihmiskunnalle - se olisi meidän ulottumattomissa! Mars on täysin elinkelvoton planeetta; pelkästään puolikin vuotta kestävät 10 kilometriin yltävät hiekkamyrskyt kertovat sen. Evoluutio-narratiivin pysäytyskuvia tarkasteltaessa voi huomata, että siitä puuttuu mekanismi, joka

on tuottanut elämän ja sen kehityksen edellyttämän informaation. Mikään DNA kun ei tuota uutta informaatiota, vaan DNA varioi genomissa jo olemassa olevia vaihtoehtoja, joista kulloinkin elinkelpoisimmat selviävät kussakin olosuhteessa.

Tyyris Tyllerö kuvaa hyvin ihmiskunnan tilaa. Tiede ei selitä mitä oli aiemmin tapahtunut - tai mistä muuri tai Humty Dumpty oli tullut. Mutta rikki se nyt on!

Humpty Dumpty sat on a wall
Humpty Dumpty had a great fall
All The Kings Horses
And all The Kings Men
Couldn't put Humpty together again.

'Lähes kaikkea ihmisen toimintaa voidaan viime kädessä pitää jonkin tavoittelemisena ja johonkin pyrkimisenä tai jonkin pakenemisena taikka välttämisenä.' Pääsiäisen tapahtuminen on meille kehoitus paeta tätä eskapistiseen suohon juuttunutta, eriarvoistuvaa ja sotimaan valmista maailmaa, Kristuksen turviin. Syntinen ihminen ei voi edelleenkaan kieltäytyä Kristuksen hänelle tekemästä tarjouksesta - vai voiko?

RISTO KÄYHKÖ

Suomen Ortodoksisten Opettajien Liiton puheenjohtaja

PYHÄ MELU

Ortodoksisen kirkon varhaiskasvatuksen opetussuunnitelma

Mukavia puuhahetkiä lasten kanssa.

Sirpa Okulov
kirjan toimittaja

Kirkon varhaiskasvatukseen tehtiin valtakunnallinen opetussuunnitelma vuonna 2011 helpottamaan kerhojen suunnittelutyötä. Pyhä melu voi toimia myös varhaiskasvatuksessa toimivien perehdyttämiskansiona. Linkki: <https://ort.fi/kasvatus-ja-koulutus/lapsi-ja-nuorisokasvatus>.

Opetussuunnitelma on tarkoitettu 3-6 vuotiaiden opetuksen. Siinä on kolme sisällöllistä päätasoa:

1. Ortodoksinen kulttuuri
2. Jumalanpalvelus ja juhlat
3. Ortodoksinen identiteetti

Pyhä melu 1, nelivärinen puuhakirja ilmestyi 2017. Puuhakirjassa on tehtäviä ortodoksisen kulttuurin sisältöalueelta. Tehtävät ovat monitasoisia ja sopivat eri ikäisille. Tehtävien välissä on tekstiosiot, jotka on tarkoitettu jo lukeville lapsille. Aikuiset voivat myös lukea tekstit ääneen. Tehtävät ja piirrookset ovat toteuttaneet Ulla Puhakka ja Kirsi Vuomajoki.

Puuhakirjaa olivat toivoneet erityisesti ne vanhemmat ja kummit, joiden lapset eivät saa ortodoksisesta varhaiskasvatusta. Vanhemmilta puuttui materiaali opettamiseen. Pyhä melu-puuhakirjoihin tulee varhaiskasvatuksen perustieto.

Pyhä melu 2 ilmestyy 2018 loppukesästä tai alkusyksystä. Kirjaa voi ostaa Suomen ortodoksisen kirkon palvelukeskuksesta, Karjalankatu 1 (tilaukset@ort.fi) tai Kirkkomuseo Riisasta hintaan 10€/kpl ja postimaksu.

ORTODOKSISTEN OPETTAJIEN KEVÄTPÄIVÄT JYVÄSKYLÄSSÄ 13.-14.4.2018

Jyväskylän ortodoksinen seurakunta, Rajakatu 39, 40200 Jyväskylä

Uskonnon opettajan parempi arki

Ennakkotehtävä: Tuo koulutuspäiville muutama tehtävämoniste ja/tai pedagoginen opetusvinkki. Opettajien tuomaa materiaalia jaetaan yhdessä toisten kanssa. Muistathan ottaa mukaan myös muistitikun materiaalien jakamista varten. Ota materiaalisi mukaan joko sähköisenä tai paperilla. Paikan päällä on mahdollisuus yksittäiseen kopiointiin. Kevätpäiviä voi esittää VESO-korvaaviksi. Saat osallistumisestasi todistuksen työnantajaasi varten.

Hinta: 25 € / osallistuja. Ilmoittautuminen: 29.3.2018 mennessä sähköpostitse: sooliry@gmail.com. Kerrothan samalla mahdollisista ruoka-aineallergioista tai erityisruokavalioista. Osallistumismaksu maksetaan tilille FI08 1133 3000 0565 74 ilmoittautumisen yhteydessä. Lasku on mahdollista saada myös paikan päällä koulutuspäivien yhteydessä.

Perjantaina 13.4.

- 17.00 Alkaen ilmoittautuminen
- 18.00 Ehtoopalvelus
Yhteinen illanvietto ruokailen ja kuulumisia vaihtaen

Lauantaina 14.4.

- 8.30 Alkurukoukset ja aamupala
- 9.00 Rehtori Anu Ojanperä (Jyväskylä):
”10 vinkkiä työssäjaksamiseen”
- 10.30 Kasvatustyöntekijä Kaarina Lyhykäinen (Helsinki): ”Uskonnonopetus Euroopassa”
- 11.30 Lounas
- 12.15 Vuosikokous
- 13.15 Draamakasvatuksen ja katolisen uskonnon opettaja Sinikka Meurmann (Tampere):
”Draaman käyttö uskonnonopetuksessa”
- 15.00 Keskustelua ja opetusmateriaalien jakoa
- 15.30 Lähtökahvit

OSALLISTUTTAMISTA JA INNOSTAMISTA

Ortodoksisen nuorisotyön tavoitteet, sisältö ja kehittymismahdollisuudet.

Kirkkokunnan jatkuvuuden kannalta on elintärkeää kyetä siirtämään kirkon ajattelu seuraaville sukupolville. Lapsi- ja nuorisotyöllä on tärkeä rooli tässä välitysprosessissa. Pro gradu-tutkielmassani tutkinkin nuorisotyön kautta tapahtuvaa kulttuurin välitysprosessia Lappeenrannan ortodoksisen seurakunnan kontekstista.

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, miten nuorisotyön toteutus ja tavoitteet kohtaavat Lappeenrannan ortodoksisessa seurakunnassa. Ensinnäkin selvitin, millainen kokonaisuus Lappeenrannan seurakunnan nuorisotyöstä muodostuu ja mikä on sen tavoite. Toisekseen nuorisotyön tavoitteista ja toteutuksesta syntyneen kuvan perusteella kysyin, miten nuorisotyön kokonaisuutta tulisi kehittää, jotta sille asetetut tavoitteet saavutettaisiin paremmin. Lähteinäni käytin seurakunnassa 2014–2015 toteuttamia työntekijöiden haastatteluja, sekä seurakunnan nuorisotyön vuoden 2015 toimintakuvausta. Voidakseni arvioida nuorisotyön toteutuksen ja tavoitteiden kohtaamista selvitin syksyllä 2015 suoritetun kyselyn avulla, millaisia ajatuksia nuorilla itsellään on nuorisotyöstä.

Lappeenrannan seurakunta on nuorisotyötä koskevana tutkimuskohteena hyvä tulosten yleistettävyyden vuoksi.

Seurakunnan työntekijärakenne vastaa suurta osaa Suomen ortodoksisista seurakunnista. Toisaalta oman erityispiirteen seurakunnalle toi sen vahva venäläisvähemmistö. Kyselyyn vastanneista nuorista peräti 54 % puhui venäjää äidinkielenään tai toisena kielenään. Vähemmistö, 44 %, puhui ainoana kielenään suomea. Lappeenrannan seurakunnassa nuorisotyö oli siis ainakin osittain yhteydessä maahanmuuttajatyöhön.

Seurakunnan työntekijöiden näkökulmasta nuorisotyön keskeisiä tehtäviä olivat nuorten sitouttaminen seurakuntaan, nuorten innostaminen aktiiviseen jumalanpalveluselämään sekä kontaktien rakentaminen perheisiin. Haastattelujen perusteella oli havaittavissa, että seurakunnan nuorisotyön tavoitteet olivat linjassa suomen ortodoksisen kirkon nuorisotyötä määrittelevien lähteiden kanssa, ja niihin sisältyi ortodoksisen uskontokasvatuksen tavoite yhteisöön sosiaalistamisena.

Suomen ortodoksisen kirkon nuorisotyön sisältöä määrittelevät kirkon kanonit, laki ortodoksisesta kirkosta sekä kirkkojärjestys, joista yhdessä hahmottuvat seurakunnan työntekijöiden tehtävät. Näissä lähteissä ei erikseen mainita nuorisotyötä mutta painotetaan seurakunnan työntekijöiden opetus- ja kasvatusvelvollisuutta.

Työntekijöiden tehtävien ohessa kirkkojärjestyksestä nousee esiin perheiden ja kummien kasvatusvastuu, jota seurakuntien tulee tukea. Kasvatuksellinen nuorisotyö huomioidaan myös ortodoksisen kirkon 2010–2015 strategiassa sekä kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelmassa vuosille 2015–2020. Vuoden 2010–2015 strategiassa pidetään tärkeänä sitä, millaiseen kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen ympäristöön lapset sosiaalistuvat. Nykyisessä tavoite- ja toimintasuunnitelmassa peräänkuulutetaan seurakunnan työntekijöiden tärkeää roolia nuorten kohtaamisessa ja aktivoimisessa sekä huomioidaan tarve kehittää nuorille osallistuttavia toimintoja.

Seurakunnan työntekijöiden tehtäviä määrittelevät lähteet näkevät nuorisotyön siis kasvatuksellisenä toimintana. Ortodoksinen kasvatusnäkökulma lähtee liikkeelle kirkon teologiasta. Isien opetuksessa kasvatettavaa ohjataan dialogisen metodin avulla kääntymään kohti Jumalan mallin mukaista elämää, jossa ihminen voi muotoutua Jumalan kuvaksi ja löytää Jumalan itsestään. Jumalan mallin mukainen elämä nähdään liturgisena yhteisöllisenä elämäntapana. Tätä yhteisön kulttuurin omaksumiseen tähtäävää kasvatusprosessia kuvasin tutkimuksessani yhdysvaltalaisen ortodoksiteologi John Booramman esimerkin mukaisesti sosialisatioteorialla. Sosialisatiolla tarkoitetaan vuorovaikutusprosessia, jossa yhteisö välittää ajattelu- ja toimintatapansa seuraaville sukupolville. Sosialisatiota voidaan jakaa kahteen osaan. Ensimmäisessä tuetaan lapsuusiässä tapahtuvaa primaarisosialisatiota lapsi ja perhetyön avulla. Tavoitteen toinen vaihe on nuoruudessa tapahtu-

van sekundaarisosialisatiota tukeminen, ja tämä vaihe oli myös oman tutkimukseni keskiössä.

Lappeenrannan seurakunnassa lapsuusiässä tapahtuvaa kasvatusprosessia tuettiin kerhomuotoisella toiminnalla, retkillä, koululaisjumalanpalveluksilla sekä kirkkovuoden kiertoa linkittyvillä teemapäivillä. Nuorten kohdalla toimintamahdollisuudet olivat laihemmat ja kontakti nuoriin rakentui leirien ja koululaisjumalanpalveluksien kautta. Toisaalta moni nuorista koki myös uskonnon-tunnit osaksi seurakunnan toimintaa, mikä tuo esiin opettajien ja kirkon työntekijöiden välisen yhteistyön tärkeän merkityksen.

Nuorten osallistuminen seurakunnalliseen toimintaan oli kohtuullista, ja lähes puolet (47 %) oli osallistunut johonkin nuorisotoimintaan vuoden aikana. Kyselytulosten perusteella nuorten osallistumisaktiivisuus on yhteydessä onnistuneeseen tiedotukseen sekä uskonnollisuuden näkymiseen kotiympäristössä. Syyt osallistumishaluttomuuteen voitiin puolestaan jakaa viiteen luokkaan: tietämättömyyteen toimintamahdollisuuksista, kilpailuun nuorten ajasta, seurakuntaelämän eriytymiseen nuorten merkitysmaailmasta, sosiaalisiin syihin sekä avoimeen kirkon ja uskonnon vastaiseen asenteeseen.

Nuorten jumalanpalvelusaktiivisuus oli heikohkoa, ja vain 20 % nuorista osallistui jumalanpalveluksiin kerran kuukaudessa tai useammin. Nuorista lähes puolet (47 %) kertoi osallistuvansa jumalanpalveluksiin kerran vuodes-

sa, mikä todennäköisesti selittyy osallistumisella koulu-
laisjumalanpalveluksiin. Koululaisjumalanpalveluksilla
lienee siis merkittävä rooli nuorten uskontokasvatuk-
sessa. Toinen nuorten jumalanpalvelusaktiivisuuteen
vaikuttava tekijä oli perheen jumalanpalvelusaktiivisuus.
Kiinnostava tulos oli, ettei nuorten jumalanpalvelusak-
tiivisuus lisännyt heidän osallistumisaktiivisuuttaan
muuhun seurakunnalliseen toimintaan. Tämä voi olla
selitettävissä sillä, että aktiivisen jumalanpalveluselä-
män omaaville nuorille jumalanpalveluksiin sekä niiden
oheistoimintoihin, kuten kirkkokahveille osallistuminen,
tydyttävät toiminnantarpeen.

Tutkimuksessani esitetyt seurakunnallisen nuoriso-
työn kehitysalueet voidaan jakaa neljään osa-alueeseen,
jotka ovat nuorisotyön monipuolistaminen, toiminnan
suunnittelun kehittäminen, tiedotuksen lisääminen sekä
perheiden aktivointi. Leirikeskisen nuorisotoiminnan
sisältö voi jäädä nykyisellään yksipuoliseksi. Leirit ovat
erinomainen kontaktinrakennus- ja osallistuttamisym-
päristö ja näin tärkeä osa seurakunnallista nuoriso-
toimintaa, mutta toisaalta leirien päättymisen jälkeen
kontakti nuoriin vaikuttaa monesti katkeavan. Leirien
kautta tapahtuva yhteisöön sosiaalistaminen tarvitsee siis
rinnalleen muutakin vahvistusta. Kun kontakti nuoriin
on leireillä rakennettu, voitaisiin aktiivisia seurakun-
tanuoria osallistuttaa toiminnan suunnitteluun, sekä
pyrkii käynnistämään nuorista lähtöisin olevaa projekti-
luonteista toimintaa.

Toiseksi kehitysalueeksi listasin toiminnan suunnittelun
kehittämisen. Työntekijöiden haastatteluista tuli ilmi
haasteet nuorten kiinnostuksen aiheiden löytämisessä
tätä kautta resurssien tehokkaassa suuntaamisessa. Tä-
män ongelman ratkaisemiseksi ja nuorten aktivoimiseksi
ehdotin nuorten osallistuttamisen lisäämistä sekä toi-
minnan suunnittelussa että toteutuksessa. Tässä voitai-
siin tukeutua osallistavan nuorisotyön lähestymistapaan.
Tällä tarkoitetaan nuorisotyön lähestymistapaa, jossa
nuorille luodaan mahdollisuuksia mielekkääseen toimin-
taan, sekä samalla laajennetaan nuorten osallistumisen
ja vaikuttamisen piiriä. Tavoitteena on tukea nuorten
verkostoitumista ja innostaa oma-aloitteiseen tavoitteel-
liseen toimintaan. Osallistuttaminen ja innostaminen
kuuluvat samaan nuorisotyön lähestymistapaan. Innos-
tamisessa on kyse sosiaaliseen liikkeeseen tähtäävästä
toiminnasta, jolla innostetaan nuoria liittymään yhteen
ja osallistumaan yhteisön toimintaan. Innostavasta
näkökulmasta rakennetussa nuorisotyössä tulisi pyrkiä
nuorten ja muun seurakunnan välisen kommunikaation
parantamiseen ja tukemiseen sekä nuorten päätösvallan
ja itsenäisen toiminnan tukemiseen. Näin olisi mahdol-
lista kehittää nuorille mielekkäitä toimintamuotoja, jotka
silti kumpuavat seurakunnan omista toiminnoista.

Yksi nuorisotyön haasteista oli se, että osa nuorista näki
seurakunnan merkityks maailman eriytyneen omastaan.

Tämä näkyi myös siinä, että nuoret eivät juurikaan tuo-
neet kyselyvastauksissaan esille omia harrastuksiaan ja
kiinnostukseniheitään, joita he voisivat tuoda seura-
kunnan pariin. Voi olla, että arjen toimintamuotoja ei
koeta sopiviksi kirkon parissa. Osallistuttaminen toimin-
nan suunnitteluun ja toteutukseen voisi antaa nuorille
myös mahdollisuuden rakentaa uskonnosta osan omaa
elämänkokemusta, ajattelua ja motivaatiota.

Nuorisotyön kolmas kehitysalue koski tiedonvälitystä.
Enemmistö (56 %) nuorista ei tiennyt seurakunnassa
järjestettävästä toiminnasta. Nuorisotyössä tarvitaan siis
näkyvyyden lisäämistä sekä aktiivista tiedotusta. Tätä
varten selvitin nuorten kirkollisessa tiedotuksessa suo-
simia tiedonvälityskanavia. Kyselyiden perusteella kirje
vaikuttaisi olevan yhä varmin ja monipuolisin tiedotus-
kanava. Muita nuorten suosimia tiedonvälityskanavia
olivat uskonnonopettaja ja hieman yllättäen myös omat
vanhemmat. Tiedotuksen suhteen kirkolta toivotaan
ainakin Lappeenrannan seurakunnassa pysyvyyttä ja
jonkinasteista konservatismia.

Kolmas kehitysalue koski perheiden aktivointia. Pääosa
nuorista eli 81 % osallistui jumalanpalveluksiin oman
perheen kanssa. Perheiden jumalanpalvelusaktiivisuu-
della havaittiin olevan tärkeä vaikutus nuorten juma-
lanpalvelusaktiivisuuteen. Kasvatuksellisen nuorisotyön
kannalta on haastavaa, että perheiden jumalanpalvelu-
saktiivisuus ei ollut kovin korkea. Suurin joukko 37 %
osallistui jumalanpalveluksiin harvemmin kuin ker-
ran vuodessa, ja peräti 12 % ei osallistunut ollenkaan
jumalanpalveluksiin. Perhetyötä on aiemmin tutkinut
muun muassa Sari Vatanen pro gradu-tutkielmassaan,
jossa hän ehdottaa perheiden kohtaamiseen tähtääviksi
seurakunnallisiksi toimintamuodoiksi vanhempainiltoja,
perheleirejä ja retkiä. Perheiden passiivisuuden vuoksi
nuoria voitaisiin innostaa myös itsenäiseen liturgiseen
osallistumiseen koululaisjumalanpalvelusten kautta, joi-
den rooli nuorten osallistuttajana oli kyselyiden perus-
teella huomattava.

Kulttuurinvälitysprosessiin tähtäävä nuorisotyö vaatii
onnistuaakseen avointa ja osallistumiseen innostavaa
asennetta seurakunnissa. Nuorille ei pitäisi järjestää
toimintaa, vaan nuoret tulisi ottaa osaksi toimintaa.
Tähän vaaditaan nuorten ja työntekijöiden sekä nuorten
keskinäistä kohtaamista ja dialogia. Liturginen yhteisö
rakentuu siihen osallistuvista jäsenistä, jotka kasva-
vat mutta myös kasvattavat yhteisöä. Nuorten kanssa
toteutettavien projektien kautta seurakunnassa voitaisiin
nähdä myös nuorten potentiaali ja se, mitä heillä on
annettavaa seurakunnalle.

Mikko Mentu, TM, pastori

Kirjoittaja on valmistunut teologian maisteriksi Itä-Suo-
men yliopistosta 2016

Enkelit kuuluvat näkymättömään maailmaan. Vaikka emme voi nähdä heitä, voimme tuntea heidän läsnäolonsa. Raamatussa enkeleillä on usein tehtävänä viedä viestejä. He ovat sanansaattajia. Enkelit varjelevat eli suojelevat meitä elämämme kaikkina aikoina.

1. Ikoneissa enkelin tunnistaa yleensä siivistä. Katso tarkkaan ja etsi oikeanpuoleisesta enkelistä 7 eroa. Voit lopuksi värittää vasemmanpuoleisen kuvan.

2. Auta suojelusenkeli tytön luo.

3. Asettele ylhäällä taulukossa olevat kirjaimet alataulukkoon. Sijoita vain ne kirjaimet joille löytyy tyhjä paikka juuri samasta kohtaa. Lue viesti.

K	O	L	E	M	M	E	S	S	E	R	U	I	J	O	K	A	I	N	E	N
N	Y	H	T	S	A	A	N	E	E	T	V	A	N	H	O	M	A	N	I	A
S	U	O	J	E	L	U	S	E	N	K	E	L	I	M	M	E	I	U	P	O
S	U	I	O	P	E	E	R	T	K	A	S	T	E	E	S	S	A	.	O	L

4. Aseta kirjaimet: E, O, L, N, I, S, A, T, B, K aakkosjärjestyksessä tyhjiille paikoilla. Saat tietoon ylienkeleiden nimet. Alimmalla rivillä saat tiedon, missä nämä ylienkelit yleensä ovat esillä kirkossa.

G _ _ RI _ L

M _ _ AE _

I KO _ _ _ _ A A S I

POHDINTOJA USKONNONOPETUKSEN ASEMASTA

Koulu on usein konfliktin keskiössä. Kouluopetus asemoi nuoren identiteettiä ja hahmottaa hänen paikkaansa maailmassa. Silloin, kun käsitys omasta taustasta ja oman olemassaolon oikeutuksesta joutuu ristiriitaan toisten identiteettien kanssa, tai se pitää piilottaa koska se ei sovi valtaa pitävien rajaamiin raameihin, yhteiskunta ei kehity eheään eikä sopusointuiseen suuntaan. Kaikille yhteinen koulu voi auttaa eheyttämään erillisten identiteettien jakamaa kansaa, jos koulussa tietoisesti annetaan tilaa kaikkien tulla sellaisina kuin he oikeasti ovat.

Varsinkin vähemmistön perheille koulu edustaa yhteiskuntaa: ovatko meidän uskonto, meidän kieli ja tavat tervetulleita tai sallittuja tämän enemmistön keskellä? Tukeeko koulu kokemusta, että olen osallinen ja jopa tasaveroinen tässä yhteiskunnassa? Uskonnonopetus on tässä kohtaa avainasemassa: Auttaako se ymmärtämään omaa taustaa ja identiteettiä, ja antaako sen oman identiteetin kannalta käyttökelpoisia välineitä kohdata, kuunnella ja ymmärtää toisia?

Uskonto on palannut Euroopan politiikan asialistalle. Pakkouskonnosta vapautumisen sata vuotta kestänyt tie johdatti monet ajattelemaan, että koko ilmiö hiipuu hiljalleen yhteiskunnan marginaaliin. Uskonnolla perustellut ääriilikkekkeet ja terrorismi – usein mutta ei aina islamilaistaustainen – ovat 2010-luvulla saaneet poliitikot havahtumaan, että uskonnot eivät olekaan kadonneet ja niitä pitäisi kai ymmärtää. Tämä käänne on saavuttanut jo seuraavan vaiheen, jossa todetaan, että eurooppalaisten pitäisi tietää jotain paitsi uskonnosta yleensä, myös hallita oman uskonnollisen traditionsa

perusasiat. Pitää ymmärtää uskontoja yleensä, mutta olisi myös osattava tarkastella tietoisesti omaa traditiota ja keskustella arvoista ja valinnoista, joita perustellaan esimerkiksi kristinuskon kannalta. Euroopan komission ensimmäinen varpauheenjohtaja Frans Timmermans, joka vastaa vuoropuhelusta kirkkojen, uskontojen ja vakaumusyhteisöjen kanssa, on todennut monessa yhteydessä, että Eurooppa tarvitsee ”enemmän katekismusta”. On mielenkiintoista, että samoin kuin Ranskan presidentti Emmanuel Macron, Timmermans on uskonnollisesti passiivisen perheen lapsi, joka itse löysi katolisen vakaumuksen teininä, ja siltä pohjalta kasvoi liberaalit arvot allekirjoittavaksi keskustavasemmistolaiseksi huippupoliitikoksi.

Useassa Euroopan maassa pohditaan uskonnonopetuksen asemaa. Yleensä sitä halutaan vahvistaa. Maissa, joissa uskonto on ollut sivussa kouluaineitten valikoinnista, mietitään kuinka uskontotietoa voitaisiin tuoda yleissivistävän koulun ohjelmaan. Tällöin puhutaan tunnustuksellisesti neutraalista, kaikille yhteisestä oppiaineesta. Jopa Ranskassa, missä yhteiskunnan ylläpitämissä kouluissa vallitsee periaatteellinen ero uskonnosta, tästä keskustellaan. Niissä maissa, joissa taas uskonto on oppiaineena, puhutaan sen vahvistamisesta ja halutaan edistää eri uskontojen dialogia koulussa. Erityisesti Saksassa kehitetään nimenomaan tunnustuksellista uskonnonopetusta. Kouluopetuksen halutaan olevan pätevää ja tasokasta myös uskonnollisten yhteisöjen näkökulmasta, niin että tarve antaa omaa erillistä opetusta vähenee. Esimerkiksi Belgiassa ja Puolassa, missä uskonnonopetus perustuu oppilaan omaan tunnustukseen, pohditaan sitä kuinka koulun eri uskontoryhmien

”Tänä päivänä koululaisten kulttuurierot ovat suurempia kuin kai koskaan maamme historiassa”

kanssakäymistä ja yhteistyötä voitaisiin luoda ja vahvistaa. Molemmista maista ortodoksisen opetuksen asema muistuttaa Suomen tilannetta. Uusien uskontoryhmien opettajakoulutus on keskeinen haaste, johon eri maissa on löydetty luovia ratkaisuja. Poliittinen kysymys on, paljonko resursseja uskonnonopetuksen kehittämiseen halutaan laittaa.

Yleisenä havaintona voi todeta, että uskonnon merkitys yleissivistyksen osana tunnustetaan. Monessa yhteydessä nähdään, että tämä liittyy läheisesti oman uskonnollisen perinteen ymmärtämiseen. Hitaasti, välillä vastakoisesti, myönnetään, että kouluopetuksen tulisi antaa myös teologisia ja hengellisiä eväitä, jotta uskonnollista identiteettiä ei voitaisi käyttää väärin. Tutkijoiden viesti, että niin sanotut islamistiset terroristit eivät yleensä ole saaneet mitään opetusta islamin oikeasta sisällöstä, on mennyt perille. Samaa voitaisiin sanoa Anders Behring Breivikistä tai Donbassin ”venäläisestä ortodoksisesta armeijasta” ja muista murhamiehistä, jotka ilmoittautuvat kristinuskon puolustajiksi.

Israelin-Palestiinan konfliktin epätoivoisin ulottuvuus nähdään kouluissa. Muutamien kilometrin päässä toisistaan eläviä nuoria ei erota vain betonimuuri, vaan myös tietämättömyys toisistaan ja siitä sikiävä vihostus, jota erillinen koulumaailma vahvistaa. Sama kirous oli paljossa Pohjois-Irlannin väkivaltaisuuksien kasvualusta, kun katolisen ja protestanttisen yhteisön lapset kävivät eri kouluja. Suomen yhteiskunnan yhdenvertaisuus on yhteisen koululaitoksen ansiota – peruskoulun parjattu tasapäisyys on ehkä sittenkin vahvistanut jotain hyvää. Meilläkin olisi ollut aiheita epäluottamukseen ja vihan-

pitoon – sisällissodan kahtiajako, kieliriita Suomen ja Ruotsin välillä, Karjalasta pakoon joutuneet evakot ja ns. kantaväestö, joitakin mainitakseni. Isänmaallinen kansakoulu jätti monta vähemmistöä ilman tilaa, mutta loi sellaista tasavertaisuutta, joka avasi kaikille tien koulutukseen ja vahvisti myös vähemmistöjen osallisuutta tasavertaisten kansalaisten muodostamasta yhteiskunnasta.

Tänä päivänä koululaisten kulttuurierot ovat suurempia kuin kai koskaan maamme historiassa. Jos samanaikaisesti tuloeroja kasvatetaan ja asuinalueiden annetaan eriytyä tulotason perusteella, koulun tehtävä luoda kaikille samanlaiset mahdollisuudet vaikeutuu. Uskonnonopetuksen merkitys siltana yhtäältä kotitaustan, äidinkielen sekä identiteetin ja toisaalta moniarvoisuuden, tasaveroisuuden ja osallisuuden välillä korostuu. Omasta uskonnosta lähtevän opetuksen vahvistaminen ja uskontoryhmien yhteistyön kehittäminen ovat eurooppalaisen keskustelun ytimessä, kun mietitään kuinka koulun tulisi edistää yhteiskuntarauhaa.

i Heikki Huttunen

Euroopan kirkkojen konferenssin pääsihteeri

